

U SREDIŠTU CVIJETA – SVIJET

Valentina Šinjori, Presečno*

*“Oslonjen na staru šljivu, slušam
I gledam život.
Čovjek u crnom, prignut poput panja davno
Odrezanog stabla, nestaje u zelenilu.
Plavo zelena tišina.
Nema ranih vodonoša, niotkuda ne dolaze
Žene u bijelom. Stari put nestaje u zelenilu.
Nježno gazim mladu travu, koracima stvaram put,
Stazu.
Ljepota i sklad nastaju po prirodi samoj.”
(Čovjek; na rođendan, 27. ožujka 1977.)*

Zahvalna što mi se pružila prigoda govoriti o Ivanu Rabuzinu, ali pjesniku i lirskom pripovjedaču, prolistala sam i iščitala ovih dana uglavnom sve zapise Ivana Rabuzina dostupne u Gradskoj knjižnici i čitaonici Novi Marof. Zalaganjem ravnateljice novomarofske knjižnice gospođe Nade Rain, Zavičajna zbirka knjižnice može se podičiti velikom kolekcijom tiskanih i rukopisnih zapisa Ivana Rabuzina te bogatom građom, tiskanom i filmskom dokumentarističkom, o ovom velikom svjetski poznatom slikaru. Knjižnica posjeduje sve serijske publikacije, audiovizualnu građu, grafičke mape, ali i predmete za praktičnu uporabu, npr. najveću kolekciju razglednica s motivima Rabuzinovih slika.

Kako bi bilo čitati lirske pjesme i prozne lirske zapise Ivana Rabuzina bez njegovih slika, nikad nećemo znati jer su nam svima *oči rasle velike i nijeme*

---

* Slovo s otvaranja izložbe iz privatnih zbirki slika Ivana Rabuzina, te izložbe fotografija i dokumentarističkih materijala o Rabuzinu, u Novom Marofu – u povodu 90. obljetnice umjetnikova rođenja (Ogranak Matice hrvatske - Ključice, Novi Marof, 27. ožujka 2011.)

ponajprije pred njegovim slikama, a tek kasnije Ivan Rabuzin sebe otkriva kao čuđenje u svijetu, iako prvi literarni pokušaj Ivana Rabuzina datira iz 1937. godine kad je u časopisu *Seljačka sloga* objavljen opis njegovog rodnog Ključa (prve su datirane slike iz 1944.). Slike su i pjesme Ivana Rabuzina nedjeljiva simbioza. Uz doista malobrojne iznimke, lirski zapisi u dvama izdanjima zbirke poezije *Nedjeljni zapisi* (1994., 2001.) te autobiografski esejistički *Zapisi o nenaslikanim slikama* (*Kaj*, 4-5/ 1973.), predgovori, pogovori i autobiografske bilješke u brojnim monografijama, objašnjenje su osobne slikarske poetike. Djelomično su zapisi nastali iz osobne potrebe drugima i sebi otkriti sukus stvaralaštva, otkrivati magiju stvaranja, djelomično je pisao na nagovor, prigodno uz vlastite izložbe ili izložbe drugih majstora, ponekad iz potrebe da se zabilježe oni vrijedni obiteljski trenuci zajedništva i radosti ili je želio komentirati kritičko slovo, odgovoriti na koje otvoreno pismo. Od najranijih rukopisa Ivan Rabuzin zaokupljen je teorijom duhovnog stvaranja i potrebom da objasni korijene svojeg slikarstva:

“Zbivanja u sebi često zapisujem. Zapisujem ih otkad sam pismen. Nekad u vidu pisama, zatim u dnevnicima, a danas u notesima koje nosim uvijek uza se kad šetam u pejzažu, uvijek kad crtam u prirodi. Zapisujem sve ono što se teško može prenijeti na platno. To su nenaslikane slike, koje čekaju svoje vrijeme. To je vrenje, to su uzbuđenja koja prethode stvaralačkom činu slikanja.”

Prvu izložbu u Novom Marofu 2. prosinca 1956. Ivan Rabuzin popratio je dnevnim zapisom koji zaključuje riječima:

“Ostali su samo zidovi i sve je prazno, skinut sam i složen u hrpu. I slušam. Slušam zemlju, željan sunca i svjetla.”

Žeđ za zemljom, suncem i svjetlom, slikar i pjesnik, nasreću, nije utazio do kraja života.

U svojoj poeziji Ivan Rabuzin slika ono što mu riječ nudi - koristeći modernističku sinesteziju boja, ritma, zvuka.

“Od slike do slike bojom zvuka do boja mojih slika, mješavinom tih ozvučenih boja oslikavam maštom buduće slike, bilježim u sebi u spremišta tajna i trajna, da se razvijaju i bujaju.”

Motivski je vezan uz rodnu podlogu, imenujući konkretne predjele, tako čitajući njegove pjesme, mi šetamo okolicom Ključa, podno Ljubeških bregova, gledamo Ljubelj, Selišće, Remetinec, Ivanovo polje, Radan, Moždenc... Zato se čitatelj, posebno domaći čitatelj, upućeni čitatelj, lako identificira s lirskim subjektom. Upijamo prirodu, vrbe, sunce, Bednju, šume, mrazovce, maslačke, ali tu konkretnu podlogu pjesnik preobražava u novu stvarnost dajući motivima značenje mitskih elemenata:

“Moj svijet je onakav kakav želim, a ne kakav vidim. Viđeni svijet treba izmijeniti, urediti i presaditi da bude vrt pun svjetla, boje i sunca.”

I dok je u slikama sve boja i sve sama svjetlost, u pjesmama iščitavamo i naslućujemo mračnu, slijepu, rudarsku, ratnu, težačku tugu taloženu stoljećima, genetski naslijeđenu s korijenjem po ovim bregovima koju Ivan Rabuzin kistom preobražava u raj, tako često imenovan Rabuzinovim rajem. "Osamljena ljepota prirode" otkriva nam se doslovno i alegorijski, uloga je pjesnikova otkriti je i svjedočiti joj: "Živim u sredini vremena i svjedočim o tome."

Središte vremena i svijeta jest cvijet: oblik kojemu je u Rabuzinovoј poeziji i slikarstvu sve podređeno, praccvijet iz kojeg se crpi boja i snaga, cvijet začudan, boja sama i raznolikost boja, *grupice šarenih ljudi, kao cvjetovi, hodaju; traženje sreće u svemu što je ružičasto i zeleno*, ili onome što je *plavo zelena tišina* ili *bijelo zeleni mir*. I slikanje definira kao *rascvjetavanje, u boji življenje. Cijeli život cvjeta, iz krvi moje cvjeta, do tebe.*

*"Da li to zemlja i sunce ispisuju poruke o zakonima vladanja
Čovjeka između zemlje i sunca.*

*Hoćemo li ikada očitati te znakove, ta slova, poruke nadohvat
Ruku naših?*

*A mi smo udubljeni u sebe, u druge oko sebe, za sebe, za druge.
Strahotne probleme rješavamo, i nanovo stvaramo.*

*A možda su poruke cvijeta prava rješenja, ispisana na samo
Jednom?" (Cvijeće, 1. svibnja 1977. god.)*

Praoblici iz kojih se crpi Riječ. U Riječi nenaslikane slike. Tako u krug. Riječi i slike pokupljene s tajanstvenih putešestvija neobjašnjivih razumom:

*"... osjetio sam snagu zbroja duha i boje, vremensku diletaciju od danas do
natrag u pravegetaciju, praccvijeće, u praprošlost oblika, kako ih ja u pravremenu
vidim i danas oblikujem."*

U toj praprošlosti jedan praccvijet, jedno djetinjstvo i mnoga djetinjstva:

*"Ni žuto, ni zeleno cvijeće, kačnjak smo ga zvali,
drač neki, nalik zelenu cvijetu, u mladosti žut, a kasnije
nedovoljno zelen. Neka prabiljka ispunjena mlijekom.*

*Ne sjećam se pravoga mlijeka, a nesito dijete s gorčinom se sjeća
tog gorkog kačinog zmijskog mlijeka.*

*Uzeli smo cjevčicu maslačka, i to mlijeko napuhavali u prekrasne
balončiče i puštali ih zrakom. Kao da su iz davnina zaplovili
do nas.*

*Prabilje ovo, možda u davnini veliko, hranilo je mlijekom
životinjski svijet, u praskvijetu, u prapejzažu, iz kojeg mi nadolaze
slike.” (Pracvijet)*

Pjesnik Ivan Rabuzin želi biti slobodan u svojem raju stvaralačkom u kojem se osjeća kao *car nad svime što je zeleno i ružičasto*.

Boje nisu koloristička dekoracija, sredstvo vizualizacije, već princip preobrazbe u savršeno, poredak, mir. U svjetlost. Boje i nisu drugo nego svjetlost sama, ljudi teže, pa i boje teže konačnoj preobrazbi u ono što jesu, u svjetlost, savršenstvo, u ljepotu, a Rabuzinov je medij te preobrazbe cvijet.

U ovom nesavršenom svijetu iznad kojeg je *“gladno nebo”, “željan sunca i neba”* pjesnik želi stvoriti novi red, sklad, pravilnost, prirodu posložiti poput cvijeća u loncu, poput rublja posloženog na vjetru.

Prirodu presložiti u stihove kao evokaciju na sva proljeća i ljeta kad su se i retorička pitanja nizala i sama se sobom nudila kao odgovori. O sebi i onome što jesmo.

Ivan Rabuzin želio je i riječima biti čovjek - *“sijač ljepote, mira, blaženstva.”*

Izdvojila bih iz *Nedjeljnih zapisa* nekoliko pjesama koje bi svoje mjesto mogle naći u izborima suvremenog hrvatskog pjesništva. To su *Iza vremena, Zemlja, Kapelica sv. Florijana, Mistična svjetla, Vječnost*.

*RASPOLOVI se, Zemljo, da vidim presjek
izvadim Ti srce da iscure boje
da umijem lice u krvi Zemlje moje
užarenim suzama, koje isplakuješ.*

*Otvori se, Zemljo, da Ti vidim spolnost.
Meni pripadaš, Ti si me rodila,
Postojiš samo, dok ja Te gledam.
Mi djeca smo Tvoja,
Sama si se oplodila.*

*Budi milostiva, oprosti grijehе.
Dijete Te rani i bol Ti nanese.
Krvave ruke mi nosimo svoje
opečene prste, kapljom krvi Tvoje. (Zemlja)*

S književnog stajališta vrijedno je spomenuti, kao nešto drugačije, zapis pod naslovom *Iz zagubljena dnevnika (travanj, 1941.)* koji je zapravo dodiruje

formu kratke priče, a sadržajno nas vraća u prve dane Drugog svjetskog rata, u grad Zemun gdje je Ivan Rabuzin proveo neko vrijeme radeći i školujući se. Ritmizirana lirska proza s dramskim nabojem, gotovo ekspresionističkim ugođajem, galerijom likova skiciranih poput krokija (bolesnici, kašljucavi, Sara, lađarica), izgubljenost i strah podvučeni retoričkim pitanjima, otkrivaju nam novo lice Rabuzina - pisca.

Ovaj kratki pregled i šetnja Rabuzinovim stihovima i proznim lirskim zapisima nanovo otvaraju ideju o potrebi znanstvenog skupa na kojem bi se, uz mnogo toga već rečenog o slikarskom radu Ivana Rabuzina, onoga što još o njemu treba reći, valorizirao i njegov književni opus.

Zaključimo ovo slovo o pjesničkom opusu Ivana Rabuzina riječima Raffaelea Carrierija:

*“Pjesnik od kojeg bi sve vrijedilo citirati.
Slikar čije bi sve slike trebalo vidjeti!”*

Zato smo (večeras) ovdje - da ponovo gledamo.

SURADNICI U OVOM BROJU

Mr. sc. SUZANA JAGIĆ, Ivanec (Osnovna škola Ivana Kukuljevića Sakcinskoga) – doktorandica Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, proučavateljica povijesti i školstva

Dr. sc. EMILIJA KOVAČ (Čakovec) – književnica, znanstvenica, urednica, srednjoškolska profesorica i predavačica na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu

Akademik KREŠIMIR NEMEC (Zagreb) - redoviti profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu (Katedra za noviju hrvatsku književnost), član Presjedništva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, glavni urednik časopisa “Forum”

Mr. sc. B. PAŽUR, Zagreb (Kajkavsko spravišće) – glavna i odg. urednica časopisa Kaj, pjesnikinja

M. ROŠČIĆ, prof. Zagreb (Kajkavsko spravišće) – glavna tajnica Kajkavskoga spravišća, voditeljica Galerije Kaj, prevoditeljica

Prof. dr. sc. JOŽA SKOK, Zagreb – književnik i znanstvenik, povjesničar hrvatske književnosti, antologičar, metodičar, dopredsjednik i voditelj Tribine Kajkavskoga spravišća

Mr. sc. ĐURO VIDMAROVIĆ, Zagreb – pjesnik, književni kritičar, povjesnik, prevoditelj, glavni i odg. urednik časopisa “Marulić”

VALENTINA ŠINJORI, prof., Presečno /Varaždin (Elektrostrojarska škola Varaždin) – pjesnikinja i prozaistica, književna kritičarka, urednica

Mr. sc. IVO ZVONAR, Varaždin – književni znanstvenik, esejist, publicist, pedagog, proučavatelj starije kajkavske književnosti

UČENICI I UČENICE SREDNJIH ŠKOLA REPUBLIKE HRVATSKE:

SILVIJA BUVINIĆ (Srednja škola Bol, Opća gimnazija), PETRA CRNJAK (Gimnazija dr. Ivana Kranjčeva Đurđevac), ANJA DERIŠ (Druga ekonomska škola Zagreb), KATARINA DUJMOVIĆ (Škola za medicinske sestre Vrapče, Zagreb), MIHAEL ĐURIN (SŠ "Arboretum Opeka" Marčan), DOMAGOJ GRGURIĆ (Srednja škola Delnice), DOROTEJA HABAZIN (Srednja škola Sesvete), LAURA HAĐUR ŠUŠKOVIĆ (Gornjogradska gimnazija, Zagreb), BLANKA HLAD (Srednja škola Oroslavje), ANA HORVATIĆ (Prva gimnazija Varaždin), KATARINA JANČI (Strukovna škola Đurđevac), ZRINKA JUREC (Srednja škola Zlatar), MARTA JURINIĆ (Ekonomska i trgovačka škola Čakovec), NIKICA KARKOVIĆ (Srednja škola Hvar), DOROTEJA KOVAČIČEK (Željeznička tehnička škola Zagreb), IVAN MAĐERIĆ (Srednja škola Biograd na Moru), LEON MALNAR (SŠ „Vladimir Nazor“ Čabar), JELENA MATEČAK (Elektrostrojarska škola Varaždin), NIKOLA MIHOK (Škola za medicinske sestre Vrapče), ELIZABETA MLAĐENOVIĆ (Ekonomska škola Sisak), NIVES PANIJAN (Srednja škola „Vladimir Nazor“ Čabar), DANIJELA PAŠKALIN (Tehnička škola Šibenik), IVANA PAŽUR (Gimnazija A. G. Matoša Zabok), TAJANA ROGINA (Elektrostrojarska škola Varaždin), VALENTINA ŠARGAČ (Druga gimnazija Varaždin), NIKOLA TUMPAK (SŠ Viktorovac, Sisak), NIKOLINA VODOPIĆ (Poštanska i telekomunikacijska škola Vrapče), EMINA ŽNIDARIĆ (Medicinska škola Varaždin)